

**Riigikogu uurimiskomisjoni Venemaa
Föderatsiooni mõjutustegevuse, selle rahastamise
viiside ning sellega seotud riskide uurimiseks
istungi protokoll nr 15**

Tallinn, Toompea

Kolmapäev, 16. september 2026

Algus 9.30, lõpp 10.40

Juhataja: Eerik-Niiles Kross (esimees)

Protokollija: Regina Aasumets (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Anti Poolamets, Helir-Valdor Seeder, Vladimir Arhipov, Toomas Uibo, Peeter Tali

Komisjoni ametnikud: Johannes Vahe (nõunik), Sander-Siim Murik (nõunik).

Puudusid: Timo Suslov, Madis Kallas.

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Uurimiskomisjoni sügisistungjärgu tegevuskava arutelu
3. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Venemaa Föderatsiooni mõjutustegevuse, selle rahastamise viiside ning sellega seotud riskide uurimiseks Riigikogu majanduskomisjoni nädala (14.09.2026-17.09.2026) töökava

Komisjoni istung kolmapäeval, 16.09.2026 kell 9.30

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Uurimiskomisjoni sügisistungjärgu tegevuskava arutelu
3. Info ja muud küsimused

Otsustati:

- 1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Eerik-Niiles Kross, Anti Poolamets, Helir-Valdor Seeder, Vladimir Arhipov, Toomas Uibo, Peeter Tali).

2. Uurimiskomisjoni sügisistungjärgu tegevuskava arutelu

Komisjoni esimees tõi esile järgmised fookusteemad, millele tuleb sügisistungjärgul tähelepanu pöörata:

- Haridus

Eestikeelsele õppele üleminek (venekeelsed era- ja munitsipaalkoolid, lasteaiad, huvihariduskeskused, veebikoolid, noorteorganisatsioonid) ja selle rakendamine nii era- kui ka munitsipaalkoolides, samuti venekeelsetes lasteaedades, huvihariduskeskustes, veebikoolides ja noorteorganisatsioonides.

Kuulamistele kutsuda: Haridus- ja Teadusministeeriumi keelepoliitika osakonna ja eestikeelsele õppele ülemineku osakonna ametnikud.

- Kohalikud omavalitsused

Kohalike omavalitsuste otsesed, kaudsed ning rahalised ja mitte-rahalsed toetused MTÜdele sh lõimumispoliitika elluviimine.

Komisjon kogus andmeid perioodi 2022–2026 kohta, et saada põhjalikum ülevaade, milliseid MTÜsid KOVid rahaliselt ja mitterahaliselt toetavad.

Kogutud andmetest ilmneb, et KOVides ei ole sellist teavet süsteemselt koondatud ega ühtsetel alustel kirjeldatud. Seetõttu on keeruline saada terviklikku ülevaadet, milliseid MTÜsid ja millises mahus toetatakse ning milline on toetuste mõju integratsiooniaesmärkide saavutamisele.

Oluline on välja selgitada, kuidas parandada infovahetust riigi, KOVide ja MTÜde vahel ning tagada, et suunatud toetused oleksid läbipaistvad, eesmärgipärased ja mõõdetavad. Tegemist on riigieelarvest eraldatud vahenditega, mille kasutamise peab olema avaandmetena avalikult kättesaadav. Samuti on oluline selgitada välja, kas integratsiooni eesmärgil MTÜdele eraldatud toetuste kaudu rahastatakse tegevusi või üritusi, mis võivad olla seotud mõjutustegevusega.

Kuulamistele kutsuda: Integratsiooni Sihtasutus, Siseministeerium, kohalike omavalitsuste esindajad ja MTÜde esindajad.

- Valimiste mõjutamine

Võimalikud valimiste mõjutamise viisid, sealhulgas rahaliste vahendite kasutamine, väär- ja eksitava info levitamine inforuumis ning sabotaažiga seotud ohud. Arvestades 2027. aastal toimuvaid Riigikogu valimisi, on oluline kaardistada võimalikud riskikohad.

Komisjoni esimees tegi ettepaneku korraldada laiapõhjaline arutelu avaliku istungi formaadis, kus erinevate riikide esindajad saaksid jagada oma kogemusi Venemaa mõjutustegevuse ennetamisel, tuvastamisel ja sellele reageerimisel ning tutvustada rakendatud meetmeid ja saadud õppetunde. Eraldi tähelepanu pöörata riikidele, kus on toimunud valimised või referendumid, mille puhul on tuvastatud või uuritud välise sekkumise juhtumeid.

Võrdleva näitena käsitleda Moldovat, kus on põhjalikult uuritud Venemaaga seotud mõjutustegevuse juhtumeid. Samuti käsitleda Šveitsi 2026. aasta neutraalsusalgatust kui näidet sellest, kuidas Venemaa huvid ja narratiivid võivad seostuda riigis toimuva poliitilise aruteluga. Šveitsi ametlikud allikad märgivad Venemaa suunatud mõjutustegevuse suurenemist, kuid samal ajal puuduvad ametlikud tõendid selle kohta, et Venemaa oleks Šveitsi föderaalhääletusi otseselt mõjutanud.

Kuulamisel võiks käsitleda ka seda, millised rahalised ja organisatsioonilised võrgustikud võivad välise sekkumise korral tekkida ning milliste meetoditega on teistes riikides selliseid tegevusi avastatud ja tõkestatud.

- Infokeskkonna operatsioonid

Erinevate infokeskkondade ja kommunikatsioonikanalite roll mõjutustegevuses ning nende kaudu levivate narratiivide ja sõnumite kujunemine, levik ja mõju. Tähelepanu tuleb pöörata nii traditsioonilisele meediale kui ka uutele ja kiiresti arenevatele infokeskkondadele.

Käsitletavad teemad:

- sotsiaalmeediaplatvormid – mõjutustegevuse võimalused, info levik ja sihtrühmad;
- videomängud – mängukeskkondade kasutamine kommunikatsiooni- ja mõjutuskanalina;
- suured keelemudelid – nende mõju infokeskkonnale ning võimalik kasutamine mõjutustegevuse läbiviimisel;
- narratiivide Atlas – narratiivide kaardistamine, jälgimine ja analüüs;
- televisioon, raadio ja uudised – traditsioonilise meedia roll infovälja kujundamisel ning võimalike mõjutusmustrite tuvastamine.

Komisjoni liikmed pidasid oluliseks, et riigieelarvest eraldatud vahendid oleksid süsteemselt kajastatud, avalikult kättesaadavad ja võrreldavad. Andmete ühtne ja läbipaistev avalikustamine aitab suurendada rahastamise läbipaistvust, võimaldab vahendite kasutamist paremini jälgida ning vähendada nende väärkasutamist.

Seoses valimistega käsitleti nii otseseid kui ka kaudseid riske, mis võivad mõjutada valimisprotsessi usaldusväärsust ja legitiimsust. Näitena toodi võimalust koormata kohtusüsteemi ulatuslike kaebustega, mis võib mõjutada valimiskaebuste menetlemise suutlikkust ning ulatuslikku valimisprotsessi mõjutamist, mis võib vajada tulemuste tühistamist või muude õiguskaitsemeetmete kohaldamist.

Märgiti vajadust täiendavate andmeallikate ja tehniliste lahenduste järele, mis võimaldaksid sanktsiooninimekirju süstemaatiliselt Eesti registriandmetega võrrelda ning tuvastatud seoseid järjepidevalt kontrollida. Samuti vajab lahendamist küsimus, kuidas tagada vajalike andmete kättesaadavus ja analüüsivõimekus.

3. Info ja muud küsimused

Ettepanek uurimiskomisjoni väljasõiduks Soomes resideeruvasse Euroopa hübriidohtude vastase oivakeskusesse (European Centre of Excellence for Countering Hybrid Threats), millega Eesti liitus 2017. aastal. Keskuses viiakse läbi hübriidohtude ja nende tõrjumise meetodite uuringuid, samuti tegeleb keskus õppuste läbiviimisega, et parandada nii liikmesriikide individuaalset võimekust kui ka koostegutsemisvõimet hübriidohtude tõrjumisel.

(allkirjastatud digitaalselt)

Eerik-Niiles Kross
esimees

(allkirjastatud digitaalselt)

Regina Aasumets
protokollija